

disponunt ad recipiendam motionem, inspirationem, & illustrationem Spiritus Sancti: Ergo praedicta ratio non valet.

Sed contra: licet virtutes theologicae, & morales infusa, disponant animam ad recipiendam motionem Spiritus Sancti, diversimodè tamen à donis; nam dona illam disponunt ad motionem Dei specialem, quâ homo a Deo movetur, non medio consilio & deliberatione, sed divino instinctu; virtutes autem theologicae & morales infusa, illam disponunt ad recipiendam motionem Spiritus Sancti, communem & ordinariam intra ipsum ordinem supernaturalem, per quam scilicet homo natus est moveri supposito consilio & deliberatione rationis. Unde D. Thomas quest. 68. art. 1. ad 4. *Sapientia dicitur intellectus virtus, secundum quod procedit ex iudicio rationis; dicitur autem donum, secundum quod operatur ex instinctu divino.*

4. Septem sunt dona Spiritus Sancti, *Vt enim mundus septem diebus est perfectus, sic & minor mundus septem donis Spiritus perficitur, ut post Gregorium Magnum ait D. Bonaventura lib. de septem donis cap. 2. Hæc sunt septem radij spirituales, tam splendidi, quam igniti, a sole justitia procedentes. Septem columnæ, quibus domus quam divina sapientia sibi adificavit, innititur. Septem lucerne de quibus dicitur Exodi 25. *Facies lucernas septem, & pones eas super candelabrum.* Septem stellæ in dextera Christi quas vidit D. Joannes Apocal. 1. Septem oculi super lapideum unum, de quibus fit mentio Zachar. 3. Septem crines in quibus fortudo Sansonis posita erat, ut habetur Iudicum 26.*

TRACTATUS V.

DE PECCATIS.

AEMUS in hoc Tractatu in primitis de peccato in genere, ejusque naturali, subjectum, & causas exponeamus. Deinde de præcipuis ejus speciebus, nempe de peccato originali, quod ab Adamo per semiualem propagationem in posteros traducitur; de peccato habituali, quod remanet in nobis transacto actu peccaminoso, & macula peccati dicitur, de peccato actuali commissionis, & omissionis, & demum de peccato tam mortali, quam veniali.

CAPUT I.

De natura peccati in genere.

1. **D**ico primò, de ratione omnis peccati est quod sit contra rectam rationem & legem aeternam. Ita D. Thomas hic quest. 71. art. 6. ubi sic discutit: *Actus humanus habet quod sit malus (moraliter) ex eo quod caret debita commensuratio: omnis autem commensuratio cuiuscumque rei attenditur per comparationem ad aliquam regulam, à qua se dividat incommensurata erit. Regula autem voluntatis humana est duplex; una propinquæ & homogeneæ,*

scilicet humanæ ratio, alia vero est prima regula, scilicet lex aeterna, que est quasi ratio Dei. Ergo actus moraliter malus, essentialiter importat disformitatem seu disconvenientiam ad rectam rationem & legem aeternam. Unde ab Augustino peccatum definitur: *Diictum, vel factum, vel concupitum contra legem aeternam, subindeque contra legem naturali, que est quædam participatio legis aeternæ in mentibus nostris impressa.* Quare Ambrosius lib. 5. de paradiſo cap. 14. ait quod talis lex non inserviat, sed innascitur, nec aliqua lectione percipitur, sed proflio quodam naturæ fonte in singulis exprimitur.

2. Dico secundò, est essentialle peccato quod sit injuria & offensa Dei. Hæc conclusio sequitur ex dictis in præcedenti, si enim peccatum sit contra legem aeternam, non potest non esse injuria seu offensa Dei; qui enim sciens & volens transreditur legem ab aliquo impositam, verè offendit ipsum legislatorem, quia ejus voluntati contradicit, eique debitam subjectionem & obedientiam denegat. Deinde peccatum non solùm Deo ut supremo legislatori contrariatur, sed etiam ipsum offendit ut iustum judicem, non timendo ejus penam & supplicium; ut supremum & summum dominum, denegare ei servitutem debitam; ut amicum & benefactorem, exhibendo se ei inimicum & ingratum, ac abutendo ipsius beneficijs; ut

primam

primam carnam & primum principium, utendo ipsum concursu ad peccandum; & denique ut summum bonum & ultimum finem, quia per quodlibet peccatum mortale convertitur peccans ad bonum creaturæ tanquam ad finem ultimum, & à Deo vero fine ultimo avertitur, in quo Deus ipse summe offenditur.

3. Objicies primò contra primam conclusionem: Mendacium & odium Dei sunt quid intrinsecè malum moraliter, non solum antecedenter ad legem positivam, & independenter ab illa, sed etiam antecedenter ad legem naturalem, imò & ad legem aeternam: nam pro illo priori in quo divinus intellectus per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscit odium Dei præcisè secundum prædicata essentialia, verè cognoscit illud ut opus suum sua bonitati, & ut avertens ab ea creaturæ rationalem, ipsique creaturæ rationali disconveniens & dissimum: idem dicendum de mendacio: Ergo actus secundum se mali, sunt peccata, independenter à lege naturali, & à lege aeterna, & antecedenter ad illas, subindeque non est essentialle peccato quod sit legi naturali & aeterna contrarium.

Respondeo mendacium, odium Dei, & alios actus secundum se malos, antecedenter ad legem naturalem, vel ad legem aeternam, non esse mala & peccata formaliter, sed initiativè tantum & fundamentaliter, quatenus ex se & ab intrinseco sunt determinata, ut à lege aeterna, subindeque à lege naturali, que est ejus participatio, discordent & devient, & apta nra ut per illam prohibeantur, post cuius prohibitionem erunt mala & peccata formaliter & completivè. Si autem quæras, in quo consistat malitia hæc initiativa & fundamentalis? Respondeo breviter, ipsam consistere in eo quod actus ab intrinseco mali secundum se repugnat alicui ex divinis perfectionibus, ut odium Dei summa bonitati, mendacium primæ veritati, furtum summæ justitiae & æquitati; haec enim contrarietas & repugnanciam est ratio & fundamentum, cur Deus per legem aeternam & naturalem hujusmodi actus prohibeat; nam sicut Deus est necessariò determinatus ad diligendum sua divina attributa, ita necessariò est determinatus ad odio habendum, & prohibendum lege aeterna quidquid illis contrariatur.

4. Objicies secundò contra secundam conclusionem: Quidquid est essentialle peccato, provenit illi ab objecto à quo specificatur: Sed ab objecto solum provenit peccato ratio mali sive defensio moralis, ratio verè offensæ sive injuriæ provenit ei ex ordine ad personam offensam, que est distincta ab objecto peccati: Ergo non est essentialle peccato, quod sit injuria seu offensa Dei.

Respondeo, concessa Majori, negando Minorum, nam in objecto peccati virtualiter includit Deus, ut legislator, & ut ultimus finis; ut legislator quidem, quia objectum peccati est moraliter malum, ac proinde à divina lege positiva aut naturali prohibitum; ut verò ultimus finis, quia in moralibus objectum aliquod præcipitur aut prohibetur, in ordine ad Deum ut ultimum finem: unde ratio injuriæ seu offensæ contra Deum, ut legislatore, & ultimum finem, virtualiter & implicitè includitur in peccato, quatenus est malum morale, & ab eo nequii perfectè præscinduntur.

5. Quintò peccatorum alia sunt contra Deum, alia contra seipsum, alia contra proximum: triplex enim ordo in homine debet esse, unus per respectum ad regulam divinae legis, aliis per comparationem ad regulam rationis, tertius per respectum ad alios homines quibus convivere debet. Quando ergo à primo ordine deficit, & detrahit Deo amorem vel reverentiam debitam, dicitur peccare in Deum, ut sacrilegus, hereticus, blasphemus. Quando deviat à secundo ordine, & passiones suas ratione non regulat, peccat in seipsum, ut avarus, gulosus, luxuriosus. Quando verò à tertio ordine recedit, nec servat proximo jus debitum, vel offendit humanam societatem, cui naturaliter alligatur, tunc dicitur peccare in proximum, ut fures, homicidae, adulteri.

6. Sextò dividitur peccatum, in peccatum cordis, oris, & operis, que divisio duplice intelligi potest. Primo ut per peccatum cordis illud accipiatur, quod interius consummatur, ut heresis; per peccatum oris illud quod locutione perficitur, ut mendacium

CAPUT II.

Peccatorum multiplex divisio.